

## ODGOJ ZA OKOLIŠ I MEDIJI

## EDUCATION FOR ENVIRONMENT AND THE MEDIA

Evelina Katalinič

Pedagoški fakultet, Sveučilište u Mariboru, Maribor, Slovenija  
Faculty of Education, University of Maribor, Maribor, Slovenia*Sažetak*

Današnje vrijeme je vrijeme medija, jer mediji u našem društvu zauzimaju sve značajniju ulogu. Drukčiji razvoj i s njim usklađen obrazovni proces diktira sama dinamika življenja. Sukladno tome mijenjaju se nastavni ciljevi, metode i didaktička sredstva koja utječu na uvođenje nove obrazovne tehnologije i drukčiju kvalitetu znanja. Suвременa tehnologija nudi mnogo mogućnosti, ali sama po sebi ne može uvijek utjecati na kvalitetu poučavanja. Mediji omogućuju neformalni odgoj za okoliš. Oni utječu na život tinejdžera, oblikuju mu spoznaje o svijetu, življenju, međuljudskim odnosima, kulturi, domovini i međunarodnim odnosima. Pod pojmom mediji podrazumijevamo računalo, radio, televiziju, časopise... S kombiniranom uporabom suvremenih medija omogućujemo učinkovitije učenje djece i učenika koji uče različitim stilovima. Obrazovne podrške u Power Point programu potiskuju obične prozirnice. Tako odgajatelji, kao učitelji koriste suvremene medije pri poučavanju – računala, koja omogućuju vođeno poučavanje, provjeravanje znanja te bilježenje djetetovog/učeničkog napretka. Potrebno je naglasiti da se djeca u vrtićima i školama sve više računalno opismenjuju, stoga bi vrtići i škole morali ponuditi dovoljno mogućnosti za uporabu tako stečenog znanja, koje je neophodno potrebno u suvremenom informacijskom društvu.

**1. UVODNE MISLI**

Današnje vrijeme je vrijeme medija, jer mediji u našem društvu zauzimaju sve značajniju ulogu. Stari parcijalni obrazovni sustav, koji je naglašavao kognitivni vidik znanja, u današnjem društvu tehnološkog razvoja ne može se održati. Drukčiji razvoj kojim je promijenjen obrazovni proces nam diktira sama dinamika življenja. Promjene obrazovnog procesa idu u smjeru uporabnog znanja, aktivnog učenja i oblikovanja osobnog mišljenja i iskustava. Sukladno tome mijenjaju se nastavni ciljevi, metode i didaktička sredstva koja utječu na uvođenje nove obrazovne tehnologije i drukčiju kvalitetu znanja /1/. Suвременa tehnologija nudi mnogo mogućnosti, ali sama po sebi ne može uvijek utjecati na kvalitetu poučavanja.

Mediji omogućuju neformalni prirodni odgoj. Oni utječu na život tinejdžera, oblikuju mu

*Abstract*

Since media are occupying more and more important position in our society we can say that the present time is the time of media. Dynamic lifestyle itself dictates different development and correspondently changed educational process. Consequently, teaching aims and methods, as well as pedagogical tools, are transforming themselves. As such, they cause implementing new technology and different quality of knowledge. Technology offers possibilities only, it can not provide quality training alone. Media accomplish informal environmental education. They influence the lifestyle of teenagers, form their view on life and interpersonal relationships, culture, homeland and international lifestyle. The word media comprise PC, radio, television, newspapers, etc. With a combined usage of modern media we can provide more effective training tailored to suit different learning types of children and learners. More and more are electronic transparencies, formulated in a Power Point program, pushing out the common ones. In future, trainers as well as teachers are about to exercise the usage of modern teaching media in a learning process – PCs, as they enable demonstrative teaching, evaluation of knowledge, recording the progress of a child/learner. It is necessary to point out that kindergarden children as well as school children are more and more computer-literate, therefore kindergarden as well as school must provide enough possibilities for using and deepening that kind of knowledge, essentially needed in a modern society.

spoznaje o svijetu, življenju, međuljudskim odnosima, kulturi, domovini i međunarodnim odnosima. Mediji su jedan od važnih čimbenika u dječjem i tinejdžerskom slobodnom vremenu, koji ga istovremeno sadržajno dopunjuju i oblikuju /2/.

**2. MEDIJI**

Pod pojmom mediji podrazumijevamo računalo, radio, televiziju, knjige, filmove, kazete, časopise... Sve nabrojano govori o tome da imamo vezu s javnim, masovnim, s nečim što nam posreduje informacije.

Bruckner /3/ navodi slijedeće elemente, koje moramo poštivati pri uporabi različitih medija:

CILJNE I SADRŽAJNE ELEMENTE (da li medijima postizemo nastavni cilj, ili se sadržaj i nastavni cilj uporabom medija dopunjuju ili isključuju)

VRSTA ZNANJA I ISKUSTAVA (koja nova iskustva i znanja djeca odnosno učenici dobijaju uporabom medija; ili je sadržaj, koji prenosi medij, aktualan; ili se s njihovom uporabom povećavaju interesi djece odnosno učenika)

ZNAČENJE MEDIJA (jesu li mediji samostalni nositelji informacija, bez učiteljeve pomoći; ili medij omogućuje istodobnu uporabu drugih medija)

Moramo biti svjesni da su mediji odgajateljima i učiteljima samo pomagalo, a ne glavno sredstvo. Lako predstavljaju također samostalne elemente učiteljevog poučavanja – u obliku individualnog i grupnog rada.

Tradicionalni mediji, koji su još prisutni u komunikacijskom sistemu modernog svijeta su tiskani mediji. Da bi dosegli najvišu razinu aktivnosti i osobno iskustvo djece/učenika bitno je spajanje tradicionalnih medija sa suvremenim medijima, kao npr. računalo.

### **3. UPORABA MEDIJA U ODGOJU ZA OKOLIŠ**

Odgoj za okoliš postaje sve značajnije područje u našem životu. U odgoju za okoliš je važno da poznamo njegovu bit, da znamo što želimo s njim doseći i da osvještujemo njegovu širinu i kompleksnost. Budući da odnos ljudi prema okolišu postaje sve više ljudsko pitanje egzistencije, koje usmjerava pogled na prirodu i društvo, jako je važno pravilno shvaćanje odgoja za okoliš i uključivanje u odgojno-obrazovni proces. Odgoj za okoliš trebao bi biti dio nove paradigme, novog poimanja razvojnog puta okoline, te njegovog očuvanja. Odgoj za okoliš zahtijeva drukčije razumijevanje i uporabu znanja, drugačije razumijevanje pojedinca i njegova odnosa prema prirodnoj i društvenoj sredini. Lepičnik – Vodopivčeva /4/ smatra da su mediji lako jedan od temeljnih odlučnih utjecaja za razvoj osjetljivosti okoline. Mediji najviše imaju mogućnost utjecaja na razvoj odnosa prema okolini i s tim potiču razvoj svijesti o okolišu i adekvatnom ponašanju ljudi.

Za odgoj za okoliš je vrlo važno cjelovito učenje. Djeca i učenici moraju spoznavati svijet sa što više osjetila ( vidom, sluhom, njuhom, okusom, dodirrom). Pri učenju su vrlo važne pozitivne emocije i opušteno ozračje jer pomažu pretvarati poruke u znanje i njegovo dugotrajno pamćenje.

Iz tog gledišta je važna uporaba različitih medija. Pored udžbenika, slikovnica, raznih revija, također se rabe audio i videokazete, računala

i ostali suvremeni mediji /5/. S kombiniranom uporabom suvremenih medija omogućujemo učinkovitije učenje djece i učenika koji uče različitim stilovima.

Prednosti uporabe medija pri odgoju za okoliš su da djetetu/učeniku lako približimo njima neznane okoliše (npr. gradskom djetetu lako, s uporabom interneta, približimo okoliše kao što su: polje, njiva, vrt, druge države, kontinente...). Pri tome svakako moramo biti svjesni činjenice da računalno predstavljanje sadržaja nemože nadomjestiti sve osjetilne doživljaje prirode, ali lako u određenom trenutku potičemo neka osjetila koja djeca u prirodnom okolišu još nisu doživjela. Zato šetnje, promatranje pojava, raslinja, životinja, dodirivanje, mirisanje, kušanje ipak ostaju ključne aktivnosti multimedijskog učenja za djecu u predškolskom uzrastu i na stupnju razredne nastave i nužno su potrebne /6/. Istovremeno pak uporaba multimedija nudi mogućnost povezivanja odgajatelja i učitelja te razmjenu njihovih iskustava i uporabu raznih sadržaja.

### **4. PRIMJER UPORABE MICROSOFT POWER POINTA PRI ODGOJU ZA OKOLIŠ**

Računalne obrazovne podrške sve više zamjenjuju prozirnice. Zašto? Program Power Point pored predstavljanja teksta i slike sadrži također zvuk, animaciju i video isječke. S tako pripremljenim sadržajima olakšavamo si rad. Istovremeno, taj je program relativno jednostavan za uporabu.

Primjer predstavljanja dijelova biljke:

Prvo se na zaslonu pojavi naslov s fotografijom biljke, a slijedećim klikom se nacrtu strijela koja pokazuje određeni dio biljke. Potom se pojavi ime pokazanoga dijela te učenici imaju vrijeme za razmišljanje. Tako se prikazu svi dijelovi biljke.

Upravo tako postoje brojevnice računalne igrice kojima djeca i učenici lako uče. Jedna od takvih igrica, koja je primjerena također za predškolsku djecu je igrica Putovanje oko svijeta. S tom igricom djeca stječu znanja o široj društvenoj sredini i sigurno spoznavaju različite kontinente, države, životinje, ljude i druge značajnosti.

### **5. UČNI MEDIJI U ŽIŽI ALTERNATIVNIH DIDAKTIČKIH KONCEPCIJA**

Škole Marie Montessori, Celestina Freinea i waldorfska škola Rudolfa Steinera su prepoznatljive također po specifičnim učnim

medijima i didaktičkim materijalima, koje su razvile u okviru svojih pedagoških koncepcija. Mnoge od tih rabimo u javnim osnovnim školama i vrtićima, pri čemu često nismo svjesni odakle izvire /7/.

### 5.1. MONTESSORI ŠKOLE

U Montessori školama je učionica u kojoj potičemo odgoj djece već sama po sebi medij. Tako opremljene učionice su pogodne opisom učionica za prve tri godine devetogodišje osnovne škole. U tim učionicama se nalaze također izabrani didaktički materijali, kojima montessori pedagogija daje poseban naglasak.

### 5.2. FREINETOVE ŠKOLE

U Freinetovim školama je prepoznatljiva oprema razreda, koja zadovoljava različite potrebe djece. Zato također lako tvrdimo da je učionica sama po sebi medij za obrazovanje. Stolovi u učionici su raspoređeni za individualni i grupni rad. Freinet tako kao Montessori ukida udžbenike. Drovenik – Čalič /8/ tvrdi da iz poznavanja Freinetovih stavova o poučavanju lako možemo zaključiti da bi Freinet među propisanom opremom za učionice uvrstio također suvremene elektronske medije i novu obrazovnu tehnologiju. Naime, zaštitni znak Freinetove pedagogije su projektno učenje, istraživačko učenje, usko sudjelovanje odraslih, učenika i učitelja... Metode istraživanja su svojstva prirodoslovlja i društvoslovlja, koje se odražava u odgoju za okoliš.

### 5.3. WALDORFSKE ŠKOLE

Osnovni učni medij u waldorfskim školama je knjiga. U tim školama imaju poseban odnos prema učnim medijima. Pri tome je naglašena uloga učitelja koji je posrednik između učnih medija i učenika. Poseban odnos imaju prema audiovizualnim sredstvima, za koje misle da s

obzirom na to kako su suvremena i atraktivna u komuniciranju nemogu posredovati prirodu kakva je u stvarnosti. Zato auditivne, vizualne i audiovizualne medije ne rabe.

## 6. ZAKLJUČAK

Kako odgajatelji i učitelji budu u budućnosti rabili suvremene učne medije pri poučavanju, tako će im oni omogućiti bogat odgojno-obrazovni proces npr: provjeru znanja, praćenje dječjeg i učenikovog napretka te mogućnost za zanimljivije ponavljanje i utvrđivanje sadržaja. Pri tome ne smijemo zanemariti činjenicu da će se djeca u vrtićima i učenici u školama sve više računalno opismenjivati i da im zato mora i vrtić i škola nuditi dovoljno mogućnosti za uporabu tj. primjenu tog znanja, koje je neophodno potrebno u suvremenom informatičkom društvu /9/.

### Bilješke:

- /1/ Jesenek, P. (2004). *Medij kot učno sredstvo in učni cilj pri pouku geografije*. V M. Blažič (Ur.), *Mediji v izobraževanju* (188 - 192). Novo Mesto: Higher education centre.
- /2/ Erjavec, K. (1998). *Mladi in mediji*. 1. izd. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenija.
- /3/ Brucker, A. (1986). *Handbuch Medien in Geographie – Unterricht*. Düsseldorf, Schwann – Bagel Verlag.
- /4/ Lepičnik – Vodopivec, J. (2006). *Okoljska vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: AWTS.
- /5/ Drenovec, J. (2004). *Izobraževanje in osebni računalnik*. V M. Blažič (Ur.), *Mediji v izobraževanju* (105 – 109). Novo Mesto: Higher education centre.
- /6/ Ibidem
- /7/ Drovenik – Čalič, T. (2004). *Učni mediji v luči alternativnih didaktičnih konceptov*. V M. Blažič (Ur.), *Mediji v izobraževanju* (116 - 121). Novo Mesto: Higher education centre.
- /8/ Ibidem
- /9/ Kenda, M. (2004). *Uporaba računalnika pri pouku*. V M. Blažič (Ur.), *Mediji v izobraževanju* (227 - 231). Novo Mesto: Higher education centre.